

Aquarium Investments, AS IPS Finanšu instrumentu un ar tiem saistītu risku apraksts

(versija 2.0, spēkā no 05.12.2023)

1. Vispārīgie noteikumi

- 1.1. Šī risku apraksta mērķis ir sniegt klientam informāciju par finanšu instrumentu īpašībām un ar tiem saistītajiem riskiem un brīdināt par iespējamiem zaudējumiem, kas var rasties, saņemot ieguldījumu pakalpojumus un blakuspakalpojumus.
- 1.2. Klientam jāsaprot, ka jebkuras investīcijas finanšu instrumentos ir saistītas ar riskiem un neparedz nekādas garantijas kā pamatsummas atgūšanai, tā arī jebkādu ienākumu saņemšanai no tās. Uzskaitītos riskus, kas saistīti ar līdzekļu ieguldīšanu ieteicams apspriest ar savu finanšu vai nodokļu konsultantu.
- 1.3. Aquarium Investments, AS IPS (turpmāk – Sabiedrība) norāda, ka zemāk minētais risku uzskaitījums nav pilnīgs un ietver tikai būtiskākos riskus, un ieguldījumu veikšanas procesā Klientam var rasties arī citi riski.
- 1.4. Sabiedrība sniedz risku aprakstu Klientam individuālā ieguldījuma portfeļa ietvaros (turpmāk – Individuālais portfelis).

2. Risku vispārējais apraksts

- 2.1. **Tirgus risks** - risks, ka vērtspapīru vai citu aktīvu cenas var paaugstināties un pazemināties tādu apstākļu dēļ, kas nav atkarīgi no attiecīgā emitenta, un tādā veidā ietekmēt vērtspapīra vērtību. Obligācijas izpiršanas cena ir atkarīga no attiecīgajiem noteikumiem, taču obligācijas dzēšanas termiņā tās vērtību ietekmē arī vairāki citi faktori, kas nav saistīti ar pamatā esošajiem aktīviem. Vispārīgo cenu līmeni tirgū ietekmē ekonomikas rādītāji un apstākļi, ekonomiskās vai politiskās vides nestabilitāte u.c.
- 2.2. **Kreditrisks** - risks, ka vērtspapīru emitents neizpilda savas saistības vai izpilda tās tikai daļēji un tāpēc vērtspapīra cena var samazināties vai vērtspapīrs var kļūt nevērtīgs. Kreditrisku var minimizēt, diversificējot ieguldījumus starp vairākiem emitentiem, analizējot informāciju par emitentiem ieguldījumu laikā un pirms ieguldījumiem. Daudzu emitentu kreditreitingus nosaka neatkarīgas reitingu aģentūras.
- 2.3. **Likviditātes risks** - risks, ka vērtspapīrus vai citus finanšu aktīvus nevarēs pārdot laikus par atbilstošu cenu vai tos nevarēs pārdot nemaz, jo tirgū nav darījuma partnera, kas vēlētos veikt darījumu. Lai minimizētu likviditātes risku, ir ieteicams diversificēt ieguldījumus starp dažādiem emitentiem un tirgiem.
- 2.4. **Valūtas risks** - risks, ka ieguldījuma vērtība vai ieguldījuma peļņa mainās nelabvēlīgā virzienā valūtas kursa izmaiņu dēļ. Valūtas risku var minimizēt, diversificējot ieguldījumus starp dažādiem ģeogrāfiskajiem reģioniem vai izmantojot finanšu instrumentus, kas paredzēti valūtas riska ierobežošanai.
- 2.5. **Kontrahenta risks** – risks, ka ieguldījuma portfelis cietīs zaudējumus kontrahenta saistību neizpildes rezultātā darījuma laikā vai norēķinu veikšanas brīdī. Individuālais portfelis ir pakļauts riskam, īstenojot kā ārpus biržas, tā arī biržas darījumus.
- 2.6. **Koncentrācijas risks** - risks, ka ieguldījuma vērtība var samazināties aktīvu vai tirgus koncentrācijas dēļ.
- 2.7. **Tiesību aktu risks** - zaudējumu vai papildu izdevumu rašanās risks, kas rodas Latvijas Republikas vai ārvalstu normatīvo aktu izmaiņu rezultātā.
- 2.8. **Politiskais risks** - risks, ka izmaiņas valsts tiesību aktos, valsts pārvaldes struktūrās, vispārējā politiskajā stabilitātē valstī vai reģionā samazinās tā emitenta vērtspapīru vērtību, kas darbojas

attiecīgajā valstī vai reģionā. Lai minimizētu politisko risku, ieguldījumi tiek diversificēti starp dažādiem pasaules reģioniem un valstīm.

- 2.9. **Procentu risks** - risks, ka situācijā, kad procentu likmes paaugstinās vai kopumā ir gaidāma procentu likmju paaugstināšanās, vērtspapīra (piemēram, obligācijas) ar fiksētu procentu likmi cena samazinās. Procentu risku var diversificēt, ieguldot dažādos tirgos, kuru procentu likmes savstarpēji nav īpaši saistītas, un diversificējot ieguldījumus starp procentu instrumentiem ar dažādu termiņu.
- 2.10. **Finanšu sviras (leveraged) efekta risks** - sviras efekts ir situācija, kad ieguldīto aktīvu vērtība mainās ievērojami lielākā apmērā nekā aktīvu tirgus cena. Sviras efektam pakļauto aktīvu vērtība negaidīti var kļūt nenovērtējama un atkarībā no nodrošinājuma līguma noteikumiem investoram var tikt uzlikts pienākums izpildīt finanšu saistības pret līgumslēdzējiem, neskatoties uz ieguldīto aktīvu zaudējumu.

3. Ar darījumu veidiem saistītie riski

- 3.1. Darījumi ārvalstu finanšu tirgos ietver riskus, kas var atšķirties no riskiem, kas saistīti ar ieguldījumiem Latvijā. Atsevišķos gadījumos riski var būt augstāki.
- 3.2. Ieguldījumi atvasinātos finanšu instrumentos ir saistīti ar augstu risku. Tirdzniecība ar atvasinātiem finanšu instrumentiem lielākoties notiek, izmantojot finanšu sviru, kā rezultātā var rasties lielāki zaudējumi vai peļņa, salīdzinot ar darījumiem, kas neparedz finanšu sviras izmantošanu. Attiecīgi, salīdzinoši nelielas finanšu instrumentu tirgus cenu izmaiņas var radīt daudz lielākas ieguldījuma vērtības izmaiņas.
- 3.3. Dažiem atvasinātiem finanšu instrumentiem ir raksturīgas lielas tirgus cenu svārstības, kas attiecīgi paaugstina risku ciest lielākus zaudējumus.
- 3.4. Darījumi ārpus regulētā tirgus (ārpus biržas) saistīti ar relatīvi augstāku risku, salīdzinot ar regulētā tirgū slēgtiem darījumiem, jo pastāv iespēja, ka tirdzniecība ar finanšu instrumentiem ārpus regulētā tirgus var tikt pārtraukta un atvērto pozīciju novērtēšana un slēgšana var būt apgrūtināta.

4. Atsevišķu finanšu instrumentiem saistītie riski

4.1. Vienkāršie finanšu instrumenti

4.1.1. Akcijas

Akcija ir vērtspapīrs, ko izlaiž akciju sabiedrība un kas kalpo akciju īpašniekam par apliecinājumu, ka viņam pieder uzņēmuma īpašuma jeb kapitāla daļa, kas dod viņam tiesības uz dividendēm vai cita veida ienākumiem.

Galvenie riski saistībā ar ieguldījumiem akcijās: tirgus risks, politiskais risks. Ieguldījumiem akcijās varbūt arī: likviditātes risks, īpaši attiecībā uz ieguldījumiem nelielos uzņēmumos; valūtas risku - ieguldījumiem akcijās ārpus eiro zonas, kur investora pamata valūta vērtības izmaiņas var ietekmēt peļņu vai zaudējumus no ieguldījuma; politiskais risks, īpaši attiecībā uz ieguldījumiem dažos attīstības valstu tirgos.

4.1.2. Obligācijas

Obligācijas (jeb parāda vērtspapīri) apliecina emitenta parādsaistības attiecībā pret to turētāju. Obligācijas var emitēt valstis, starptautiskās organizācijas, kredītinstitūcijas, komercsabiedrības.

Galvenie riski saistībā ar ieguldījumiem obligācijās: valsts risks, kredītrisks. Ieņēmumu līmenis no obligācijām ir atkarīgs no aizņēmēja kredītreitinga - jo zemāks ir kredītreitings, jo augstāks ir emitenta maksātspējas risks un, attiecīgi, lielākam jābūt sagaidāmo ieņēmumu līmenim. Zemāks kredītreitings nozīmē arī to, ka ir lielāks risks daļēji vai pilnīgi zaudēt ieguldījumu.

4.1.3. Ieguldījuma fondi

Ieguldījumu fonds ir aktīvu kopums, kas izveidots kolektīva ieguldījuma veikšanai, parasti bez noteikta termiņa. Veicot ieguldījumus, ir svarīgi diversificēt riskus. Ieguldot fondā, aktīvus parasti iegulda daudzās atšķirīgu aktīvu klasēs, piemēram, akcijās, obligācijās vai citu aktīvu klasēs. Tas samazina viena atsevišķa ieguldījuma ietekmi uz kopējiem aktīviem.

Galvenie riski saistībā ar ieguldījumiem fondos: koncentrācijas risks, tirgus risks. Ieguldījumu fondi negarantē konkrētu ienesīguma līmeni. Atdeve un risks ir cieši saistīti. Jo lielāks ir iespējamais ienesīgums, jo lielāks ir risks zaudēt būtisku sākotnējā ieguldījuma daļu. Finanšu tirgi ir savstarpēji saistīti, līdz ar to sniegumu fondam, kurš iegulda vienā valstī, var ietekmēt situācija otrās valsts akciju vai obligāciju tirgū.

4.2. Atvasinātie finanšu instrumenti

Atvasinātie finanšu instrumenti ir divpusēji līgumi, kuru vērtība ir atkarīga no kāda cita aktīva (akcijas, obligācijas, valūtu, procentu likmju, preču utt.) cenas. Atvasinātos finanšu instrumentus tirgo biržā un ārpusbiržas finanšu tirgos.

Galvenie riski saistībā ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem: instrumentu sarežģītā struktūra, un risks, ka daudziem atvasinātajiem finanšu instrumentiem darbojas sviras mehānisms, kas ietver, ka investors iemaksā tikai daļu no saviem līdzekļiem finanšu instrumenta pirkšanai, bet atlikušo pirkuma summu investors aizņemas.

4.3. Nākotnes darījumi

Nākotnes darījumi ir divpusēji līgumi pirkt vai pārdot finanšu instrumentu (indeksu, akcijas, parāda vērtspapirus, valūtas, procentu likmes, preces) kādā iepriekš noteiktā nākotnes datumā par darījuma brīdī fiksēto cenu. Nākotnes darījumi var būt biržā tirgojamie un ārpusbiržas tirgojamie.

Galvenie riski saistībā ar nākotnes darījumiem: likviditātes risks, procentu risks. Nākotnes darījumu pamatā ietver cenu mainīgumu un nenoteiktību.